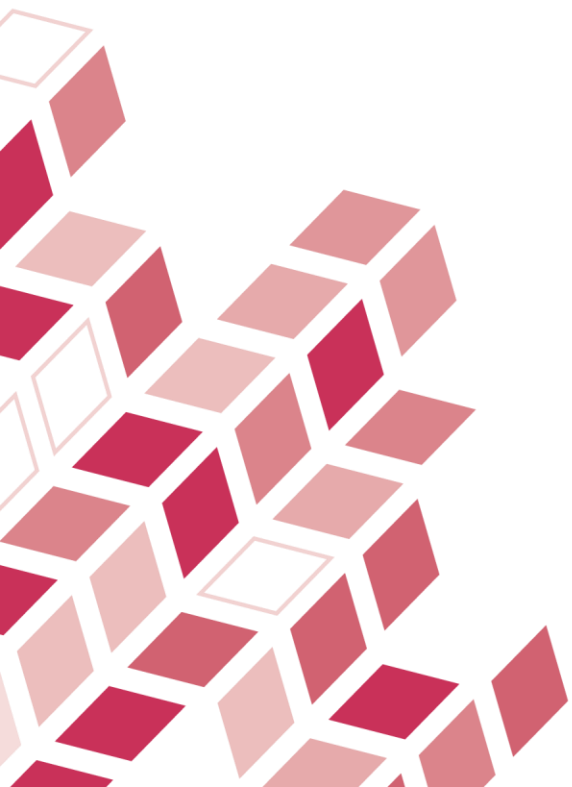

NOKUTS tilsynsrapporter

ATP(H)/IR integrert trafikkflygerutdanning

European Helicopter Center AS

Februar 2012

Utdanningssted:	European Helicopter Center AS, Sandefjord
Utdanningstilbud:	ATP(H)/IR integrert trafikkflygerutdanning
Dato for vedtak:	15.02.2012
Utdanningslengde:	To år
Sakkyndige:	Jan Sjöström og Arnfred Hansen
Saksnummer:	11/408

Forord

Fagskoleutdanning er yrkesrettet utdanning som bygger på fullført videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Fagskoleutdanning har et omfang på minst et halvt år og maksimalt to år som heltidsutdanning. Betegnelsen fagskoleutdanning er beskyttet gjennom fagskoleloven. For å kunne bruke betegnelsen fagskoleutdanning, må utdanningstilbudet være godkjent av NOKUT.

Vurderingsprosessen starter med at en tilbyder søker NOKUT om godkjenning av et utdanningstilbud. Søknaden blir først gjenstand for en innledende vurdering, for å avklare om forutsetningene er tilstede for videre behandling jevnfør NOKUTs «Retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning», kapittel 4. I den innledende vurderingen ser NOKUT blant annet på om styringsordning og reglement er tilpasset utdanningstilbudet og om tilbyder har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring.

Søknader som tilfredsstillende forutsetningene for behandling blir videre vurdert av eksterne, uavhengige sakkyndige oppnevnt av NOKUT. De sakkyndige vurderer søknaden opp mot 17 likeverdige faglige kriterier nedfelt i NOKUTs retningslinjer, kapittel 7.

Til den sakkyndige vurderingen har NOKUT oppnevnt:

- Jan Sjöström
- Arnfred Hansen

Når de sakkyndige har funnet at ett eller flere av de faglige kriteriene ikke er oppfylt på en tilfredsstillende måte, sendes den sakkyndige rapporten (kapittel 4 i denne rapporten) til tilbyder for kommentarer. Tilbydere kan da påpeke mangler eller misforståelser i de sakkyndiges innstilling. NOKUT tillater i tillegg mindre justeringer. De sakkyndige vurderer tilbakemeldingen fra tilbyder, før NOKUT konkluderer og fatter endelig vedtak.

I denne rapporten er alle vurderingene som danner grunnlag for godkjenningen samlet. Tilbyder plikter å gjennomføre utdanningstilbudet slik det fremgår av denne rapporten og søknaden som ligger til grunn. Studenter kan lese rapporten for å få inntrykk av hvilken utdanningskvalitet de kan forvente. Yrkeslivet og andre samfunnsgrupper kan også orientere seg om den sluttkompetansen studentene sitter igjen med, og innholdet i utdanningen

NOKUT, 15.02.2012

Terje Mørland
direktør

Innhold

1	Informasjon om søkeren.....	1
1.1	Informasjon om tilbyder og utdanningstilbudet	1
2	Informasjon om prosessen	2
2.1	Innledende vurdering	2
2.2	Sakkyndig vurdering.....	2
2.3	Tilsvarsrunde	3
2.4	Vedtak.....	3
3	Innledende vurdering	4
3.1	Rammebetingelser – krav til søknaden.....	4
3.2	Styringsordning	4
3.3	Ansvarsforhold	5
3.4	Reglement.....	6
3.5	Konklusjon.....	8
4	Sakkyndig vurdering av utdanningstilbudet.....	9
4.1	Læringsmål og kvalifikasjoner	9
4.1.1	Kriterium 1	9
4.1.2	Kriterium 2	9
4.1.3	Kriterium 3	10
4.1.4	Kriterium 4	11
4.1.5	Kriterium 5	12
4.2	Faglig innhold.....	13
4.2.1	Kriterium 6	13
4.2.2	Kriterium 7	15
4.3	Undervisning, tilrettelegging og arbeidsformer.....	15
4.3.1	Kriterium 8	15
4.3.2	Kriterium 9	16
4.3.3	Kriterium 10	17
4.3.4	Kriterium 11	18
4.3.5	Kriterium 12	19

4.4	Eksamen og vitnemål.....	20
4.4.1	Kriterium 13	20
4.4.2	Kriterium 14	20
4.5	Infrastruktur	21
4.5.1	Kriterium 15	21
4.5.2	Kriterium 16	22
4.5.3	Kriterium 17	23
4.5.4	Kriterium 18	23
4.6	Oppsummerende vurdering og konklusjon fra de sakkyndige	24
5	Tilsvarsrunde.....	26
5.1	Søkerens tilbakemelding på sakkyndig vurdering.....	26
5.1.1	Kriterium 1, første må-punkt.....	26
5.1.2	Kriterium 4, første må-punkt.....	26
5.1.3	Kriterium 4, andre må-punkt	27
5.1.4	Kriterium 6, første må-punkt.....	27
5.1.5	Kriterium 9, første må-punkt.....	28
5.1.6	Kriterium 9, andre må-punkt.....	28
5.1.7	Kriterium15, første må-punkt.....	29
5.1.8	Kriterium 4,6,12,16,18, bør-punkter	29
5.2	Endelig konklusjon fra sakkyndig komité	31
5.3	Reglement, bør-punkter	31
6	Vedtak	33
7	Dokumentasjon	33
	Vedlegg 1:.....	34
	Vedlegg 2:.....	35

1 Informasjon om søkeren

1.1 Informasjon om tilbyder og utdanningstilbudet

European Helicopter Center AS søkte NOKUT 14.09.2011 om godkjenning av fagskoleutdanningen «ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning» (senere endret til «ATP(H)/IR integrert trafikkflygerutdanning»). Utdanningstilbudet er et toårig tilbud som gis på heltid. Undervisningen vil gis ved European Helicopter Center i Sandefjord, og det er søkt godkjenning for inntil 20 studenter.

Søker har allerede et godkjent fagskoletilbud, "Trafikkflyger – Helikopter".

System for kvalitetssikring er ikke vurdert av NOKUT da tilbyders system for kvalitetssikring er godkjent av Luftfartstilsynet, jf. forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (NOKUT-forskriften) § 5-3 (2), tredje ledd.

NOKUT har gjennomgått søkers hjemmesider, www.ehc.no.

Vurdering

Tilbyder gir informasjon som ikke kan føre til misforståelse om bruk av fagskolebegrepet. Informasjonen på søkers Internettsider er i samsvar med søknadens innhold og godkjenningsstatus i NOKUT.

2 Informasjon om prosessen

2.1 Innledende vurdering

Vurderingsprosessen starter med at en tilbyder søker NOKUT om godkjenning av et utdanningstilbud. Søknaden blir først gjenstand for en innledende vurdering, for å avklare om forutsetningene er til stede for videre behandling jamfør NOKUTs «Retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning» (NOKUTs retningslinjer), kapittel 4.

Forutsetningene for at en søknad om godkjenning av en fagskoleutdanning tas under behandling, er at søknaden beskriver og dokumenterer kvaliteten på utdanningstilbudet i henhold til NOKUTs mal for elektronisk søknad. Det må fremgå av søknaden at utdanningstilbudet er innenfor rammen av minst et halvt år og maksimalt to år som heltidsutdanning (Normert arbeidsmengde for fagskolestudenter skal ligge på mellom 1 500 og 1 800 timer per hele studieår.).

Søknaden skal sannsynliggjøre at utdanningstilbudet bygger på fullført videregående opplæring og at utdanningstilbudet er yrkesrettet. For tilbydere som ikke helt ut er eid av staten, fylkeskommune eller kommune må søker / tilbyder være registrert i Enhetsregisteret.

I den innledende vurderingen ser NOKUT på om søkeren har en styreordning, et reglement og et system for kvalitetssikring som er tilfredsstillende i henhold til lover og regler, jamfør NOKUTs retningslinjer, kapittel 5 og 6. Ulike sider rundt ansvarsforhold må også være avklart. Hvis forutsetningene for videre behandling ikke er til stede, blir søknaden avvist. Søkeren kan da tidligst søke om ny godkjenning i neste søknadsrunde.

NOKUTs vurdering av systemet for kvalitetssikring kan ikke påklages, jamfør forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (NOKUT-forskriften) § 1-9 c).

2.2 Sakkyndig vurdering

Hvis forutsetningene for videre behandling er til stede, blir søknaden vurdert av en sakkyndig komité. Komiteen vurderer om de faglige kriteriene for å få godkjent en fagskoleutdanning er tilfredsstillende oppfylt. Disse kriteriene står i NOKUTs retningslinjer, kapittel 7.

Det er i alt 18 kriterier. Disse er delt inn i fem områder

- Læringsmål og kvalifikasjoner (kriterium 1-5)
- Faglig innhold (kriterium 6 og 7)
- Undervisning, tilrettelegging og arbeidsformer (kriterium 8-12)
- Eksamen og vitnemål (kriterium 13 og 14)
- Infrastruktur (kriterium 15-18)

Kriterium 5, vedrørende nasjonale krav og internasjonale forpliktende avtaler, blir kun vurdert der dette er aktuelt.

Kriterium 10, vedrørende praksis i utdanningen, blir kun vurdert der praksis er en del av utdanningen eller der de sakkyndige mener praksis må være en del av utdanningen.

De sakkyndige må finne at alle kriteriene er oppfylt på en tilfredsstillende måte for at utdannings-tilbudet skal kunne godkjennes som fagskoleutdanning. Komiteen konkluderer under hvert kriterium om noe må eller bør endres for at kriteriet skal bli oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Hvis komiteen finner at alle kriteriene er oppfylt på en tilfredsstillende måte, anbefaler den at søknaden godkjennes. NOKUT fatter så vedtak i saken.

2.3 Tilsvársrunde

Søkerens tilbakemelding på sakkyndig vurdering

Hvis komiteen finner at ett eller flere kriterier ikke er oppfylt på en tilfredsstillende måte, får søkeren minimum seks uker på å uttale seg om de sakkyndiges vurderinger (tilsvársrunde), jamfør (NOKUT-forskriften § 5-1 (3)). Søkeren får tilsendt en mal som skal benyttes. Hensikten med tilsvársrunden er at søkeren kan oppklare eventuelle misforståelser fra de sakkyndiges side.

I utgangspunktet baseres søknadsprosessen på den informasjon, og den utdanningsplan, søkeren har presentert for NOKUT på søknadstidspunktet. I tilsvársrunden tillater imidlertid NOKUT mindre justeringer i forhold til den opprinnelige søknaden. Dersom nødvendige justeringer krever endringer i utdanningsplanen, må en oppdatert plan legges ved tilsvaret.

Hvis søkeren, i sin tilbakemelding i tilsvársrunden, kommer med større endringer i studieplanen eller opplegget rundt, anser NOKUT dette for å være en ny søknad. Tilsvaret blir da avvist. NOKUT fatter så vedtak i saken.

Sakkyndig tilleggsvurdering

Hvis søkeren har kommet med en tilbakemelding i tilsvársrunden innen fristen, og denne tilbakemeldingen ikke medfører større endringer i studieplanen eller opplegget rundt, vurderer den sakkyndige komiteen tilbakemeldingen. Komiteen kan enten opprettholde sin vurdering av den eller de aktuelle kriteriene, eller endre sin konklusjon til fordel for søkeren.

Komiteen gir så sin endelige tilrådning. Hvis det fortsatt er kriterier som ikke er oppfylt på en tilfredsstillende måte, tilrår komiteen at søknaden ikke godkjennes. I motsatt fall tilrår komiteen at søknaden godkjennes.

Komiteens vurderinger og tilrådning kan ikke påklages, jamfør NOKUT-forskriften § 1-9 c).

2.4 Vedtak

Søknadsprosessen avsluttes med at NOKUT fatter vedtak i saken.

3 Innledende vurdering

3.1 Rammebetingelser – krav til søknaden

- Søker må beskrive og dokumentere kvaliteten på utdanningstilbudet i henhold til NOKUTs mal for elektronisk søknad.
- Det må fremgå av søknaden at utdanningstilbudet er innenfor rammen av minst et halvt år og maksimalt to år som heltidsutdanning.
- Søknaden skal sannsynliggjøre at utdanningstilbudet bygger på fullført videregående opplæring og at utdanningstilbudet er yrkesrettet.
- For tilbydere som ikke helt ut er eid av staten, fylkeskommune eller kommune må søker/tilbyder være registrert i Enhetsregisteret.

Presentasjon og vurdering

NOKUT har vurdert søknaden ut fra nevnte forutsetninger. Rammebetingelsene er til stede for at søknaden skal kunne behandles av NOKUT.

Konklusjon

Søker oppfyller rammebetingelsene for videre saksbehandling.

3.2 Styringsordning

Ved søknad om godkjenning av et utdanningstilbud som fagskoleutdanning må det foreligge dokumentasjon som viser at følgende bestemmelser er tilstrekkelig ivaretatt:

Styret:

- skal ha en sammensetning på minst fem medlemmer. Det må fremgå hvordan representantene fra studentene og ansatte velges, og hvilke rettigheter disse representantene har i styret.
- er ansvarlig for at studentene får det utdanningstilbudet som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle statlige tilskudd overholdes og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler.
- er ansvarlig for at de opplysninger som blir gitt NOKUT og utdanningssøkende, er korrekte og fullstendige.
- ansetter den administrative og faglige ledelsen.
- er ansvarlig for det overordnede læringsmiljø, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet som Arbeidstilsynet fører tilsyn med, og samarbeid om det med eventuelt studentorgan.

- har det overordnede ansvaret for at det foreligger en plan for innholdet i utdanningen og hvordan den gjennomføres.
- har ansvar for selv å behandle klager eller for å oppnevne særskilt klagenemnd. Det skal være fastsatt rutiner for klagebehandling. Sammensetningen av og kompetansen til en eventuell klagenemnd skal være fastsatt.

Presentasjon og vurdering

NOKUT har foretatt en vurdering av styrets sammensetning og ansvar ut fra informasjon som fremgår av avsnittet « Styrets ansvar» i søknaden.

Styrets sammensetning oppfylder lovens krav, og det fremgår tydelig hvordan representanter for studentene og ansatte velges, og hvilke rettigheter representantene har.

Styrets ansvar for fagskoleutdanningen fremgår av styrevedtektene.

Det fremkommer ikke når styrets vedtekter ble vedtatt.

Konklusjon

Tilbyder bør sørge for at det fremkommer når styrevedtektene ble vedtatt.

Styreordningen er funnet tilfredsstillende.

3.3 Ansvarsforhold

Styret eller administrativ og faglig ledelse skal ivareta følgende

- formidling av nødvendig informasjon til søkere og til studenter, herunder informasjon om skolepenger, utdanningstilbud, søknadsfrister og opptakskrav.
- fastsettelse av krav til lærer- og instruktørkompetanse og ledelse.
- legge forhold til rette for opprettelse av studentorgan for å ivareta studentenes interesser.
- samarbeid med studentorgan (studentene)

Studiesituasjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legges til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles til det enkelte utdanningstilbud.

Presentasjon og vurdering

NOKUT har foretatt en vurdering av styrets og den administrative og faglige ledelses ansvar ut fra informasjon som fremgår av avsnittet «Tilbyders ansvar» i søknaden.

Søknaden dokumenterer på en tilfredsstillende måte hvem som har ansvar for at de ovennevnte oppgavene er ivaretatt. Tilbyders styringsordning dekker de forhold NOKUT etterspør, jf. NOKUTs retningslinjer kapittel 5 og NOKUTs elektroniske søknadsskjema.

Konklusjon

Søknaden dokumenterer på en tilfredsstillende måte at de ovennevnte oppgavene blir ivaretatt.

3.4 Reglement

Det skal foreligge reglement slik at vedtak som tilbyder fatter angående studenter, følger reglene i forvaltningsloven. Det må klart komme frem i reglementet hvem som fatter vedtak (i første instans) og hvordan en klage behandles. Reglementene skal også være slik utformet at de sikrer lik og upartisk behandling, og at studentene forstår om de er rett behandlet eller ikke.

Følgende forhold må være dekket:

- hvordan og hvem som gjennomfører opptak av studenter (opptaksreglement). Opptakskrav, eventuelle tidsfrister og regler for rangering av de kvalifiserte søkerne må fremgå.
- hvordan vurdering av realkompetanse for opptak gjennomføres, herunder hvem som fatter vedtak.
- hvordan prøving og vurdering foretas, og gjennomføres, og hvordan resultatet av prøving og vurdering dokumenteres (eksamensreglement).
- hvordan klager fra studenter på sensur/vurdering (kan være i eksamensreglementet) og andre vedtak behandles, herunder frister som tilfredsstillende forvaltningslovens krav.

Andre forhold som må reguleres dersom tilbyder ønsker å iverksette slike tiltak:

- tydelige bestemmelser for eventuelle disiplinære sanksjoner, herunder vilkår for og krav til begrunnelse for bortvisning, eller andre disiplinærsanksjoner
- prosedyre for behandling av klage på eventuelle vedtak om disiplinære sanksjoner, hvilken støtte/hjelp en student har rett til under slike klagesaker, for eksempel å ha med seg en studenttillitsvalgt, må fremgå.
- muligheten til å gi fritak for deler av utdanningstilbudet, etter søknad fra en student på grunnlag av dokumentert oppnådd likeverdig utdanning
- fritak gis på grunnlag av realkompetanse, der både prosedyre og krav til dokumentasjon må beskrives.
- for alle enkeltvedtak gjelder at klagemuligheten må fremgå.

Presentasjon og vurdering

NOKUT har foretatt en vurdering av søkers reglement ut fra den informasjonen som fremgår av avsnittet «Reglement» i søknaden.

Tilbyders reglement omtaler de forhold NOKUT etterspør, men innholdet i reglementet er ikke tilfredsstillende, jf. NOKUTs retningslinjer kapittel 5, NOKUTs elektroniske søknadsskjema og bestemmelsene i forvaltningsloven. NOKUT har sett at European Helicopter Center AS bruker tilnærmet samme reglement som en annen tilbyder. NOKUT har vurdert dette reglementet som tilfredsstillende tidligere. Etter gjennomgang av tilsendt reglement, har vi forslag til forbedringer.

Opptak

NOKUT anbefaler at det skilles tydeligere mellom opptak på formelt grunnlag og opptak på grunnlag av realkompetansevurdering. Det er noe uklart om alle studenter må bestå opptaksprøve i matematikk og engelsk, eller om dette bare gjelder studenter som blir tatt opp på grunnlag av realkompetansevurdering. Ettersom rangering av søkere foretas på bakgrunn av resultat fra opptaksprøven, kan det se ut til at alle skal ta opptaksprøven. Tilbyder bør være tydeligere på dette punktet.

Under opptakskrav er det tatt inn bestemmelser om fritak. Dette er en egen bestemmelse som bør flyttes bort fra bestemmelser om opptak. Skolen må ta opp studenter til hele utdanningen. Når studenten har fått tilbud om plass, kan han/hun søke fritak for deler av utdanningen.

Det står at skolesjef er ansvarlig for opptak. Det bør komme tydelige frem hvem som fatter vedtak om opptak, samt at studenten kan klage på vedtaket jf. kapittel 3.

Klagebehandling

Det kommer tydelig frem hvilke vedtak som kan påklages, hvordan en klage fremmes og frist for å fremsette klage, men det fremkommer ikke at studenten har rett til begrunnelse for alle enkeltvedtak. Dersom vedtaket ikke er begrunnet, kan studenten kreve begrunnelse. Klagefrist skal da løpe fra begrunnelsen er mottatt. Fristen for å be om begrunnelse er tre uker, jf. forvaltningslovens § 24.

Det er også uklart hvem som behandler klager. I kapittel 3.C står det at «hvis klagen fra studenten ikke tas til følge av den som har truffet vedtaket, skal saken behandles og avgjøres av styret eller særskilt oppnevnt klagenemnd. Styret oppnevner klagenemnd.» Det bør klargjøres om det er styret eller klagenemnd som behandler klager.

Ved klage på formelle feil bør klagefrist være senest tre uker etter at studenten har mottatt sensur. I noen tilfeller vil ikke studenten oppdage eventuelle formelle feil før sensuren er mottatt. Det bør også spesifiseres at dersom studenten får medhold i klage på formelle feil, skal det foretas ny sensur eller avholdes ny eksamen.

I bestemmelsene for alle enkeltvedtakene bør det henvises til samlebestemmelsen om klagebehandling.

Vitnemål

I reglementets bestemmelser om vitnemål, fremgår det at all dokumentasjon på fullført utdanning utstedes av Luftfartstilsynet gjennom «Notice of examination result» og flysertifikat. En student vil i etterkant av et studium kunne trenge dokumentasjon på selve skolegangen. NOKUT anbefaler derfor at tilbyder gir studentene et vitnemål som dokumenterer dette.

Konklusjon

Tilbyder bør:

- skille tydeligere mellom opptak på formelt grunnlag og opptak på grunnlag av realkompetansevurdering
- klargjøre om alle studenter må bestå opptaksprøve i matematikk og engelsk
- skille bestemmelser om fritak fra bestemmelser om opptak
- tydeliggjøre hvem som fatter vedtak om opptak samt at studenten kan klage på vedtaket
- klargjøre studentens rett til begrunnelse for enkeltvedtak samt opplyse om klagefristen når det er krevd begrunnelse
- endre klagefrist for formelle feil ved eksamen og klargjøre hva som er konsekvensen dersom studenten får medhold i klage på formelle feil
- henviser til samlebestemmelsen om klagebehandling under alle bestemmelser om enkeltvedtak
- klargjøre om styret eller klagenemnd behandler klager
- gi studentene et vitnemål som dokumenterer fullført utdanning ved skolen

Reglementet er funnet tilfredsstillende.

3.5 Konklusjon

Forutsetningene er til stede for videre behandling jamfør NOKUTs «Retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning» (NOKUTs retningslinjer), kapittel 4.

4 Sakkyndig vurdering av utdanningstilbudet

Kriteriene i dette kapitlet, 1-18, er likeverdige. Det vil si at de sakkyndige må finne at alle kriteriene er tilfredsstillende oppfylt for at utdanningstilbudet skal kunne godkjennes som fagskoleutdanning. Kriteriene står skrevet i NOKUTs retningslinjer kapittel 7.

4.1 Læringsmål og kvalifikasjoner

4.1.1 Kriterium 1

«Utdanningstilbudets navn skal være dekkende for innholdet og den yrkeskompetansen utdanningstilbudet gir.»

Presentasjon

Navnet på utdanningen det søkes godkjenning for er «ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning».

Vurdering

BSL JAR-FCL 2 beskriver to forskjellige utdanningsløp for integrert ATPL(H); med og uten instrumentrettighet, (IR). Navnet må reflektere at utdanningstilbudet innebærer en instrumentrettighet. Dette for at studentene lettere kan identifisere utdanningsløpet opp mot BSL JAR-FCL 2.165(a)(1).

Konklusjon

Tilbyder må:

- Endre navnet på utdanningstilbudet slik at det indikerer også å inkludere en instrumentrettighet. Dette for å angi overfor søkere/studenter at utdanningsløp følger BSL JAR-FCL 2.165(a)(1).

Kriteriet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.1.2 Kriterium 2

«Læringsmål skal gjelde for hele utdanningstilbudet og beskrive forventet oppnådde kvalifikasjoner, spesifisert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Kvalifikasjonene må være på tertiært nivå, det vil si på nivået over det som oppnås i videregående opplæring.»

Presentasjon

En student til trafikkflygersertifikat skal demonstrere et kunnskapsnivå som står i forhold til de privilegier som innvilges en innehaver av sertifikatet eller rettigheten som søkes ved å bestå teorieksamener i samsvar med prosedyrene fastsatt i JAR-FCL2.470 t.o.m. 2.495.

Til ferdighetsprøven skal studenten demonstrere evne til å føre helikopteret innenfor dets begrensninger; gjennomføre alle manøvre jevnt og nøyaktig; vise god vurderingsevne og flygerskjønn; anvende kunnskapene om luftfart; og til enhver tid opprettholde kontroll over helikopteret slik at det aldri hersker virkelig tvil om hvorvidt prosedyrer eller manøvre vil bli gjennomført på en vellykket måte.

Studentene skal ha oppnådd kompetanse tilsvarende det ferdighetsnivået som er nødvendig for å kunne fungere som styrmann på flerpilot-, flermotorshelikopter i ervervmessig lufttransport og for å kunne oppnå et trafikkflygersertifikat.

Dette utdanningstilbudet finnes ikke på videregående nivå i Norge. Utdanningstilbudet bygger på kunnskaper oppnådd i videregående opplæring.

Vurdering

De sakkyndige anser at målet for den beskrevne utdanningen ligger innenfor det som spesifiseres i BSL JAR-FCL 2 og gir et nødvendig kunnskapsnivå, ferdigheter og generell kompetanse som kreves for å kunne bekle stillingen som styrmann i ervervmessig luftfart. Videre anses utdanningsforløpet å ligge på tertiært nivå, det vil si over et videregående utdanningsnivå.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.1.3 Kriterium 3

«Tilbyder skal synliggjøre at utdanningstilbudet har relevans i forhold til nærings- og samfunnsnivå.»

Presentasjon

Utdanningen er svært relevant for yrkesfeltet luftfart. Et trafikkflygersertifikat kan oppnås gjennom modulære kurs, men EHC ser at norsk luftfart etterspør et mer konsentrert og integrert utdanningstilbud.

Vurdering

Utdanningstilbudet anses relevant for yrkesfeltet luftfart. En integrert ATP(H) trafikkflygerutdanning er et alternativ til modulær trafikkflygerutdanning.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.1.4 Kriterium 4

«Opptakskravet skal samsvare med det faglige innholdet og de læringsmål som utdanningstilbudet bygger på.

- Utdanninger i fag/fagområde som på videregående opplæringsnivå ender med fag- eller svennebrev eller yrkeskompetanse, skal på fagskolenivå bygge på fag- eller svennebrevet, yrkeskompetansen eller tilsvarende realkompetanse.
- Realkompetansevurdering av søkere skal skje etter gitte retningslinjer som inneholder informasjon om hvilke fag og kvalifikasjoner i det formelle opptaksgrunnlaget som vurderes og hvordan nivået på kvalifikasjonene i realkompetansesammenheng fastsettes.»

Presentasjon

Det formelle opptakskravet til utdanningen er:

- a) En student skal være minst 18 år ved kursstart, og senest fylle 19 år i oppstartsåret.
- b) En student skal ha generell studiekompetanse eller realkompetansevurderes.
- c) En student må bestå skolens opptaksprøver i matematikk og engelsk.
- d) En student må bestå Luftfartstilsynets krav til medisinsk sertifikat klasse 1.
- e) En student må være kjent med Luftfartstilsynets krav til uttømmende politiattest for utstedelse av sertifikat.
- f) Luftfartstilsynet har som krav at studenter til utstedelse av trafikkflygersertifikat skal vise uttømmende politiattest.

Søkere realkompetansevurderes i forhold til nivå for generell studiekompetanse i matematikk og engelsk gjennom skriftlige opptaksprøver.

Vurdering

De sakkyndige finner to forskjellige opptakskrav i de dokumenter tilbyder har oversendt. Ett sett krav beskrives i søknadsskjemaet og et annet sett krav beskrives i «Plan for utdanningstilbudet» og «Reglement». Vi har derfor etterlyst *Training Manual* for studiet, hvor de krav som Luftfartstilsynet godkjenner er beskrevet.

BSL JAR-FCL 2 stiller krav til tilstrekkelige forkunnskaper innen matematikk, fysikk og engelsk. Ovenstående opptakskrav nevner matematikk og engelsk, men krav til fysikk er utelatt.

Eventuelle merknader på en politiattest kan diskvalifisere en student for utstedelse av trafikkflygersertifikat, og det vil derfor være til fordel for studentene at man er informert om dette før utdanningen starter.

Tidligere erfaring og utdanning fra PPL(H) kan godskrives i følge JAR-FCL 2. Dette forandrer i så fall opptakskravene og bør framgå av disse.

Konklusjon

Tilbyder må:

- Vedlegge *Training Manual* eller beskrive de eksakte, formelle opptakskrav som står i studiets *Training Manual*, da tilbyder oppgir to forskjellige lister med krav i de innsendte dokumentene.
- Beskrive opptaksprøve i fysikk på lik linje med matematikk og engelsk i opptakskravene i henhold til punkt 7 til «Vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1)».

Tilbyder bør:

- Beskrive ytterligere opptaksprosedyre dersom to søkere med identiske resultater fra opptaksprøvene kvalifiserer til den siste ledige plassen på et opptak. Forslagsvis kan det benyttes karakterer fra videregående skole, alderspoeng eller liknende.
- Opplyse søkere til studiet om at de bør søke om en forhåndsuttalelse fra Luftfartstilsynet dersom de har anmerkninger som vil måtte føres på en politiattest.
- Vurdere godskriving av oppnådd kompetanse og erfaring fra PPL(H) i henhold til vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1) punkt 4.

Kriteriet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.1.5 Kriterium 5

«Foreligger det nasjonale krav og/eller internasjonale forpliktende avtaler som er førende for utdanningstilbudet, skal slike være tilfredsstillende.»

Presentasjon

Skolen har lagt ved *Tillatelse til å drive ervervsmessig luftfartsvirksomhet omfattende VFR & IFR helikopter*, utstedt av Luftfartstilsynet 13.10.2010. Tillatelsen gjelder blant annet skoleflyging.

Vurdering

Det foreligger nasjonale og internasjonale krav til å drive flyverutdanning. Det er lagt ved sertifikat fra bestemmende myndighet.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.2 Faglig innhold

4.2.1 Kriterium 6

«Planen for utdanningstilbudet skal beskrive utdanningstilbudet som en helhet og må:

- inneholde navn, mål, omfang, faglig innhold - herunder praksis, lærestoff, undervisningsformer og arbeidsmetoder lærerstøttet undervisning og selvstudier/egenarbeid, forventet arbeidsmengde for studentene og vurderingsordninger.
- beskrive sammenhengen mellom de forskjellige fag, deler og kvalifikasjoner som inngår eller kan inngå i utdanningstilbudet.
- være utformet slik at studentene kan kontrollere at de får det utdanningstilbudet de er lovet.»

Presentasjon

Omfang

European Helicopter Center AS' ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning består av totalt 850 klokke timer klasseromsundervisning i trafikkflygerteori, og totalt 195 timer flygetrening fordelt på 140 timer enmotors- og 15 timer tomotorstrening og 40 timer simulator, samt flerpilots samarbeidskurs på 15 timer. I tillegg omfatter studiet forberedelse til flyleksjoner, progresjonsprøver, teorieksamen og ferdighetsprøver. Studentene må være forberedt på at flygetrening kan foregå sju dager i uken, både på dag- og kveldstid.

Faglig innhold

Den praktiske flygetreningen vil gjennomføres i moderne helikoptre med glass-cockpit og analoge instrumenter. Flyprogrammet gjennomføres fra Torp, men gjennom flyprogrammet vil studentene gjøre treningsflyginger til mange flyplasser i Skandinavia. Flygetrening er inndelt i 5 deler, A-E, og er jevnt fordelt over alle semestre med enmotorshelikopter, tomotorshelikopter, instrumentflygetrening og simulatortrening.

Lærestoff, undervisningsformer og arbeidsmetoder

Bøkene i grunnleggende flygeteori utgitt av Pilotforlaget/Norsk Aero Forlag/Gyldendal Undervisning benyttes til grunnleggende teoriundervisning og teoriundervisning for mørkeflyging. Til

trafikkflygerteorien benyttes Nordian AS, ATPL Ground Training Series, Fifth Edition, published 2009. I tillegg vil man benytte flymanualer (Pilot Operating Handbook, Helicopter Flight Manual), Jeppesen Airway Manual, kart og lignende.

Som undervisningsformer beskrives moderne klasseromsundervisning, interaktive læremidler, PowerPoint-presentasjoner, scenariobaserte oppgaver og PC-baserte læremidler. I tillegg til teoriundervisning vil hver enkelt student delta i fasebriefinger og briefing før flygeleksjon.

Kontroll av utdanningstilbudet

Ved fullført fase underveis i flygetreningsprogrammet vil studentene bli vurdert av skolesjef, før man går videre til neste fase i programmet. Før oppmelding til ferdighetsprøve vurderes studentene av skolesjef. En progresjonsprøve vil bli avholdt på slutten av hver fase i teoriutdanningen.

Vurdering

Tilbyder fremlegger en «Plan for utdanningstilbudet» over 6 sider som i hovedtrekk beskriver navn, mål, omfang, faglig innhold - herunder praksis, lærestoff, undervisningsformer og arbeidsmetoder lærerstøttet undervisning og selvstudier/egenarbeid, forventet arbeidsmengde for studentene og vurderingsordninger.

Tilbyder oppgir i søknadsskjema at «Plan for utdanningstilbudet» slik den blir presentert for de sakkyndige er et utdrag fra TM (*Training Manual*). Videre beskrives TM å inneholde alle opplysninger om studietilbudet, og er en plan for utdanning. De sakkyndige er instruert av NOKUT om å sjekke at planen må være utformet slik at studentene kan kontrollere at de får det utdanningstilbudet de er lovet. For at de sakkyndige virkelig skal kunne sjekke dette, må tilbyder fremlegge TM i stedet for kortversjonen; «Plan for utdanningstilbudet». Det er opplyst at TM ikke ennå er godkjent av Luftfartstilsynet, men dette bør ikke være til hinder for de sakkyndige.

I utgangspunktet mener de sakkyndige at «Plan for utdanning» tilfredsstillende de punkter som beskrives for kriterium 6, men ønsker å verifisere disse opplysningene opp mot *Training Manual* som er den formelle undervisningsplanen studentene skal følge.

Når det gjelder valg av bokverk for den grunnleggende flygeteori og mørkeflyging bør tilbyder også vurdere å anskaffe engelskspråklige bøker for eventuelle fremmedspråklige studenter.

Konklusjon

Tilbyder må:

- Fremlegge *Training Manual* selv om denne ikke er godkjent av Luftfartstilsynet.

Tilbyder bør:

- Vurdere å anskaffe engelskspråklige bøker for eventuelle fremmedspråklige studenter for den grunnleggende flygeteori og mørkeflyging.

Kriteriet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.2.2 Kriterium 7

«Utdanningstilbudets innhold skal være dekkende og relevant for å nå læringsmålene og aktuell i forhold til utviklingen innen yrkesfeltet.»

Presentasjon

Flygteori og flygetrening er lagt opp som et integrert kurs for å få en sammenhengende og intensiv trening for utstedelse av trafikkflygersertifikat. Kurset omfatter fagene studentene behøver for å gå opp til eksamen i ATPL-teori, samt flygetreningen som er nødvendig for oppmelding til ferdighetsprøve. Til sammen utgjør dette den nødvendige trening for utstedelse av trafikkflygersertifikat.

Vurdering

Utdanningstilbudets innhold anses dekkende og relevant for å nå læringsmålene og aktuelt i forhold til utviklingen innen yrkesfeltet. Dette punktet vil også være sentralt i Luftfartstilsynets godkjennelsesprosess av *Training Manual*.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3 Undervisning, tilrettelegging og arbeidsformer

4.3.1 Kriterium 8

«Undervisningsformer og arbeidsmetoder skal være tilpasset opptakskrav og mål.

- Lærernes undervisningsformer og studentenes arbeidsmetoder skal være varierte og bygge på den modenheten studentene har oppnådd som elev eller lærling i videregående opplæring. Alle former og metoder skal beskrives, herunder tilrettelegging for og gjennomføring av e-læring og fjernundervisning.»

Presentasjon

Utdanningen er inndelt i fire semestre som omfatter flygeteori og praktisk eller syntetisk flygetrening. Utdanningen starter med grunnleggende flygeteori, med utgangspunkt i teori til privatflygersertifikat. Parallelt med denne teorien starter flyprogrammet med grunnleggende visuell manøvrering. Deretter går elevene videre til visuell navigasjon, soloflyging og flyging som fartøysjef under tilsyn av instruktør. Mørkeflygingsteori og trafikkflygerteori gjennomføres parallelt med navigasjonsflyging, instrumentflyging og tomotorsflyging. I siste semester vil studentene gjennomgå kurs i flerpilot-samarbeidstrening for å forstå prinsippene, de ulike rollene og være i stand til å bekle styrmannsrollen i et flerpilotkonsept (*multi-crew concept*).

ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning omfatter 850 klokketimer teoriundervisning. Disse timene omfatter 100 timer undervisning i grunnleggende teori og 750 timer undervisning i trafikkflygerteori som i hovedsak inkluderer klasseromsundervisning, interaktive læremidler, PowerPoint-presentasjoner, scenariobaserte oppgaver, pc-baserte læremidler og selvstudie/fjernundervisning. I tillegg til teoriundervisning vil hver enkelt student delta i fase-briefinger og briefing før flygeleksjon.

Flygetreningen omfatter minst 195 timer total flygetid. Dette omfatter flygetrening på 140 timer enmotorshelikopter, 15 timer tomotorshelikopter, instrumentflygetrening, 40 timer simulator-trening og 15 timer flerpilot-samarbeidskurs. Totalt vil flygetreningen omfatte 55 timer der studentene flyr som fartøysjef.

Flyteori og flygetrening er lagt opp som et integrert kurs for å få en sammenhengende og intensiv trening for utstedelse av trafikkflygersertifikat. Kurset omfatter fagene studentene behøver for å gå opp til eksamen i ATPL-teori, samt flygetreningen som er nødvendig for oppmelding til ferdighetsprøve. Til sammen utgjør dette den nødvendige trening for utstedelse av trafikkflygersertifikat.

Det er forventet at studentene har en arbeidsmengde som omfatter om lag 3600 timer fordelt utover 20 måneder. Dette omfatter teoriundervisning, selvstudium, briefinger og flygetrening.

Vurdering

Det integrerte undervisningstilbudet er godt beskrevet med hensyn til undervisningsformer og arbeidsmetoder. Integreringen mellom teori og flygetrening er tilfredsstillende beskrevet.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3.2 Kriterium 9

«Det pedagogiske opplegget skal sørge for oppfølging av studentene både som gruppe og som individ og skal så langt det er mulig og rimelig, tilrettelegges etter enkeltstudenters særskilte behov.»

Presentasjon

Skolen benytter seg av et system kalt SMS, *Special Monitoring Status*. Målet med SMS-systemet er å holde fullt fokus på den enkelte students faglige og praktiske kunnskaper, og å gi studenten mulighet til å få ekstra assistanse inntil studentens kunnskaper er oppnådd.

Studentene gjennomgår progresjonsprøver som avslutning av hver fase i teori- og flyprogram. Det er instruktøren som vurderer om studenten er faglig moden nok til å gjennomføre en progresjonsprøve. Ser man at studenten ikke er klar for progresjonsprøve, vil det gjennomføres ekstra undervisning/flytimer før progresjonsprøve.

European Helicopter Center AS har rutinemessige ukentlige møter der informasjon deles. Disse møtene inkluderer gjennomgang av studentliste med tanke på hvilket nivå studentene ligger på og hvem som behøver mer oppfølging.

Vurdering

European Helicopter Center beskriver hvordan studentene følges opp gjennom de forskjellige fasene i utdannelsesforløpet, både innen teoretiske og praktiske deler av undervisningen, herunder i grove trekk hvordan man følger opp de studenter som ikke følger normert progresjon.

Det beskrives ikke hvordan tilbyder går fram om en student er nødt til å avslutte studiet på grunn av ikke oppnådde krav. Dette skal beskrives i *Training Manual* som er den formelle undervisningsplanen. Det fremgår heller ikke om studenten selv må betale for eventuell ekstra undervisning/flytimer i forbindelse med underkjente prøver, eller om dette er inkludert i kurset som helhet.

Konklusjon

Tilbyder må:

- Beskrive kriterier for å kunne avslutte en students utdanningsløp dersom det av disiplinære eller andre tungtveiende grunner ikke er tilrådelig å la vedkommende fortsette studiet.
- Redegjøre for om studentene selv må betale for eventuell ekstra undervisning/flytimer dersom de får underkjente resultater i løpet av utdanningen.

Kriteriet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3.3 Kriterium 10

«Praksis skal være beskrevet i planen som ethvert annet faglig element, og være relatert til de kvalifikasjoner studenten skal få gjennom sin utdanning.»

Presentasjon

Utdanningen har ikke beskrevet praksis og det er verken behov for – eller muligheter for – praksis i form av praktisk yrkesutøvelse i en integrert trafikkflygerutdanning.

Vurdering

Det er ikke behov for praksis i en integrert trafikkflygerutdanning.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3.4 Kriterium 11

«Undervisningspersonalet må være stort nok og stabilt nok til å gjennomføre fastsatt undervisning.»

Presentasjon

European Helicopter Center har i dag 15 fast ansatte bakke- og fly-instruktører inkludert CFI, CGI og HT. I tillegg er 9 instruktører tilsluttet skolen på timebasis. Dette vil utgjøre ca. 11,5 stillinger innen praktisk flygetrening og 4,5 innen teoretiske emner. Det oppgis et forholdstall på 3 studenter til 1 faglig ansatt.

Vurdering

Vedlegg 1a til BSL JAR-FCL 2.055 pkt. 13 setter formelle krav til forholdstallet mellom instruktører og studenter. For praktisk flygetrening er tallet normalt 1:6, og for teoretiske emner normalt 1:12. Listen over undervisningspersonellet indikerer at dette er godt ivaretatt.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3.5 Kriterium 12

«Undervisningspersonalet som skal være knyttet til utdanningstilbudet må samlet ha kvalifikasjoner til å gi den undervisning som følger av planen.

Undervisningspersonalet må dokumentere:

- formell eventuell realkompetansevurdert utdanning som er høyere enn det det undervises i, dog aldri lavere enn tilsvarende toårig fagskoleutdanning
- pedagogiske kvalifikasjoner utdanning og erfaring på det nivå som undervisningen krever
- digital kompetanse i det omfang som undervisningen krever
- yrkeserfaring som gjør at undervisningen knyttes opp mot, og relateres til, dagens yrkesfelt.»

Presentasjon

Tilbyder viser til en vedlagt matrise over fast ansatte og deltidsansatte. Samtlige instruktører innen praktisk flygetrening og teoriundervisning oppgis å inneha formell utdanning og pedagogiske kvalifikasjoner lik FI(H), som er det felles-europeiske kravet.

Vurdering

I et slikt utdanningsløp er det påkrevd at flyinstruktørene har ytterligere kompetanse og erfaring utover en grunnleggende FI(H), for å kunne undervise i elementer som mørkeflyging, CPL-delen av flyprogrammet, instrumentflyging og flermotorsrettighet. Denne ytterligere kompetanse og erfaring er ikke gjengitt for den enkelte instruktør i den vedlagte matrisen, men er beskrevet generelt i vedlegget «Undervisningspersonalets kompetanse». De sakkyndige anser at kravet gjennom dette, og Luftfartstilsynets godkjenning, er ivaretatt.

Teoriinstruktører i eksamensfag til sertifikater og rettigheter skal ha adekvat erfaring fra luftfart og skal, før utnevnelse, godtgjøre sin kompetanse ved å holde en forelesningsprøve basert på undervisningsmateriale de selv har utarbeidet for de fag de skal undervise i. Forelesningsprøven skal holdes for Chief Ground Instructor som er faglig leder på teorisiden. De sakkyndige forutsetter at dette kravet er overholdt i henhold til godkjenning fra Luftfartstilsynet.

Det oppgis at samtlige instruktører innehar digital kompetanse i det omfang undervisningen krever.

Konklusjon

Tilbyder bør:

- Komplettere matrisen over ansattes kompetanse og kvalifikasjoner utover en grunnleggende FI(H), samt tidligere erfaring/utdanning innen pedagogikk og i den fremtidige kvalitetssikringskontroll følge opp dette.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.4 Eksamen og vitnemål

4.4.1 Kriterium 13

«Eksamens- og vurderingsordningene skal være tilpasset utdanningstilbudet og dets mål.»

Presentasjon

Ved fullført fase underveis i flygetreningsprogrammet vil studentene bli vurdert av skolesjef før de går videre til neste fase i programmet. Før oppmelding til ferdighetsprøve vurderes studentene av skolesjef. Studentene vurderes etter bestemmelser i JAR-FCL før utstedelse av CPL(H) IR ME. Kriteriene for bestått ferdighetsprøve er beskrevet i vedlegg 1 og 2 til JAR-FCL 2.170. Kriteriene for bestått teorieksamen er beskrevet i JAR-FCL 2, kapittel J.

En progresjonsprøve vil bli avholdt på slutten av hver fase i teoriutdanningen. Prøven vil være i form av en flervalgsprøve som dekker alle områder innenfor hvert fag. Progresjonsprøver arrangeres av European Helicopter Center AS.

Vurdering

Vurderingsordningen er godt beskrevet og eksamensordningen er i henhold til felles europeiske regler og formalisert i JAR-FCL. Ordningen anses som akseptabel.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.4.2 Kriterium 14

«Sensorer skal ha kvalifikasjoner som sikrer at vurderingen av studentene skjer på en upartisk og faglig betryggende måte.»

Presentasjon

Teorieksamen arrangeres av Luftfartstilsynet. Innholdet av teorieksamen og tilhørende prosedyrer er beskrevet i JAR-FCL kapittel J.

Kontrollanter til ferdighetsprøve oppnevnes av Luftfartstilsynet.

Vurdering

Sensur av både teoretisk eksamen og praktisk ferdighetsprøve er underlagt Luftfartstilsynet og baserer seg på krav satt i BSL JAR-FCL 2. Kravet til sensorer anses derfor som oppfylt.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.5 Infrastruktur

4.5.1 Kriterium 15

«Lokalene inklusive spesialrom, utstyr og infrastruktur skal være tilstrekkelige i antall og størrelse til at undervisningen kan gjennomføres som forutsatt.

- Det gjelder både egne og leide lokaler. Utrustningen må være slik at den bidrar til å yrkesrette utdanningstilbudet.»

Presentasjon

European Helicopter Center AS lokaler inneholder kontorer, klasserom, planleggingskontor, møterom og pauserom. Totalt omfatter dette ca. 2100 m². I tillegg har studentene tilgang til kantine, lesesal og oppholdsrom.

Skolens operasjonslokaler omfatter leie av deler av flyhangar, hvor European Helicopter Center AS disponerer ca. 850 m².

European Helicopter Center AS benytter følgende helikopter: Robinson R22, Robinson R44, AS350 B2, AS350 B3, AS355, BO105. Kun AS355 og BO105 er godkjent for instrumentflyging.

Vurdering

European Helicopter Center disponerer lokaler og fly som anses meget tilfredsstillende for utdanningstilbudet. Det beskrives 40 timer trening i simulator, men de sakkyndige finner ingen beskrivelse av denne.

Konklusjon

Tilbyder må:

- Vise at de har tilgang på en simulator til den delen av undervisningen som omfattes av denne.

Kriteriet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.5.2 Kriterium 16

«Tilbyders IKT-tjenester må ha tilstrekkelig kvalitet og omfang til at opplæringen kan gjennomføres som forutsatt.»

Presentasjon

Studentene har tilgang på IKT-tjenester til planlegging av flyging, til undervisningen og til løsning av oppgaver. Klasserom er utstyrt med PC og presentasjonsverktøy som storskjerm og/eller videoprojektor.

Skolen er tilknyttet It's Learning gjennom Nordian AS, som er leverandør av litteratur og læringsmidler. It's Learning er en anerkjent Internettbasert læringsportal for undervisning.

Vurdering

It's Learning er etter vår kunnskap en anerkjent Internettbasert læringsportal for undervisning. At tilbyder også er tilknyttet et eksternt miljø, Nordian AS, som har spisskompetanse innen utnyttelse av IKT innen trafikkflygeropplæring, anses videre som en styrke for studietilbudet.

Det oppgis ikke om studentene har tilgang til Internett for egne datamaskiner på lesesalen. Dette bør studentene ha.

Konklusjon

Tilbyder bør:

- Stille kablet eller trådløs Internett-oppkobling til disposisjon på lesesalen, for studentenes egne datamaskiner.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.5.3 Kriterium 17

«Studentene og lærerne må ha god nok tilgang på tjenester som sikrer aktuell informasjon.»

Presentasjon

Skolen har tilgang til PC med Internettilknytning til flygeplanlegging og oppgaveløsning. Internettjenester som Avinors www.ippc.no (Internet Pilot Planning Center) er tilgjengelig via Internett og benyttes til flygeplanlegging, værtjenester og NOTAM. AIP Norway (Aeronautical Information Publication Norway) er tilgjengelig via www.ippc.no, samt i papirformat på planleggingskontoret. Luftfartstilsynets nettsider inneholder Bestemmelser for Sivil Luftfart (BSL) og Joint Aviation Requirements (JAR), samt linker til EASA (European Aviation Safety Agency, felleseuropeiske driftsbestemmelser). Skolen abonnerer på Jeppesen, en database med innflygingskart og flyplassinformasjon til alle flyplasser i Nord-Europa. Skolen abonnerer på ulike flytidsskrifter. Skolen har kart, lærebøker og støttelitteratur tilgjengelig for utlån.

Luftfarten benytter mengder av informasjon, og bruken av Internettbaserte tjenester sikrer studenter og lærere tilgang til den mest oppdaterte informasjonen tilgjengelig.

Vurdering

De sakkyndige støtter aktiv bruk av nettbaserte løsninger for innhenting av informasjon. Dette sikrer at studenter og instruktører til enhver tid har tilgang på oppdatert informasjon.

Konklusjon

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.5.4 Kriterium 18

«Tilbyder skal ha lokalt eller regionalt samarbeid med yrkesfeltet, eller være med i faglige nettverk som knytter utdanningstilbudet opp mot samfunns- og næringsliv.»

Presentasjon

Skolen inviterer til informasjonsmøte hos CHC for aktive og tidligere studenter ved European Helicopter Center AS. Her får studentene informasjon om opptakskrav, opptaksprøver, CHCs

pilotbehov, samt hvordan det er å være flyger i CHC. EHC samarbeider også med FSF, flysikkerhetsforum for operatører av innlandshelikoptre og NHO Luftfart. Dette er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for flyselskaper og andre luftfartsrelaterte virksomheter. NHO Luftfart arbeider for å videreutvikle en konkurransedyktig luftfartsnæring i Norge. NHO Luftfart er tilsluttet NHO, Næringslivets Hovedorganisasjon.

Vurdering

European Helicopter Center viser at de deltar i relevante faglige nettverk, både på operativ side og sikkerhet innen luftfart. De sakkyndige vil også oppfordre tilbyder til aktivt å promotere seg selv og studentene mot andre aktører i bransjen i tillegg til CHC. Deltakelse i andre fora som for eksempel den årlige Luftfartskonferansen arrangert av Luftfartstilsynet og European Aviation Training Symposium vil også kunne bidra til en kontinuerlig heving av kompetanse og kvalitet. Det kan også være naturlig å utvikle et samarbeid med Pilot Flyskole AS som også har base ved Torp Lufthavn.

Konklusjon

Tilbyder bør:

- Utarbeide en plan for kommunikasjon med de ulike aktørene i bransjen, for kontinuerlig å forbedre sitt utdanningsprogram og profilere studentene og skolen utad.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.6 Oppsummerende vurdering og konklusjon fra de sakkyndige

Tilbyder må

- Endre navnet på utdanningstilbudet slik at det indikerer også å inkludere en instrumentrettighet. Dette for å angi overfor søkere/studentene at utdanningsløp følger BSL JAR-FCL 2.165(a)(1). (Kriterium 1)
- Vedlegge *Training Manual* eller beskrive de eksakte, formelle opptakskrav som står i studiets *Training Manual*, da tilbyder oppgir to forskjellige lister med krav i de innsendte dokumentene. (Kriterium 4)
- Beskrive opptaksprøve i fysikk på lik linje med matematikk og engelsk i opptakskravene i henhold til punkt 7 til «Vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1)». (Kriterium 4)
- Fremlegge *Training Manual* selv om denne ikke er godkjent av Luftfartstilsynet. (Kriterium 6)
- Beskrive kriterier for å kunne avslutte en students utdanningsløp dersom det av disiplinære eller andre tungtveiende grunner ikke er tilrådelig å la vedkommende fortsette studiet. (Kriterium 9)

- Redegjøre for om studentene selv må betale for eventuell ekstra undervisning/flytimer dersom de får underkjente resultater i løpet av utdanningen. (Kriterium 9)
- Vise at de har tilgang på en simulator til den delen av undervisningen som omfattes av denne. (Kriterium 15)

Tilbyder bør

- Beskrive ytterligere opptaksprosedyre dersom to søkere med identiske resultater fra opptaksprøvene kvalifiserer til den siste ledige plassen på et opptak. Forslagsvis kan det benyttes karakterer fra videregående skole, alderspoeng eller liknende. (Kriterium 4)
- Opplyse søkere til studiet om at de bør søke om en forhåndsuttalelse fra Luftfartstilsynet dersom de har anmerkninger som vil måtte føres på en politiattest. (Kriterium 4)
- Vurdere godskriving av oppnådd kompetanse og erfaring fra PPL(H) i henhold til vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1) punkt 4. (Kriterium 4)
- Vurdere å anskaffe engelskspråklige bøker for eventuelle fremmedspråklige studenter for den grunnleggende flygeteori og mørkeflyging. (Kriterium 6)
- Komplettere matrisen over ansattes kompetanse og kvalifikasjoner utover en grunnleggende FI(H), samt tidligere erfaring/utdannelse innen pedagogikk og i den fremtidige kvalitetssikringskontroll følge opp dette. (Kriterium 12)
- Stille kablet eller trådløs Internett-oppkobling til disposisjon på lesesalen, for studentenes egne datamaskiner. (Kriterium 16)
- Utarbeide en plan for kommunikasjon med de ulike aktørene i bransjen, for kontinuerlig å forbedre sitt utdanningsprogram og profilere studentene og skolen utad. (Kriterium 18)

Tilbudet anbefales ikke godkjent.

5 Tilvarsrunde

NOKUT mottok 02.02.2012 tilbakemelding fra søkeren, på de sakkyndiges vurdering. Den sakkyndige komiteen vurderte tilbakemeldingen 05.02.2012.

5.1 Søkerens tilbakemelding på sakkyndig vurdering

5.1.1 Kriterium 1, første må-punkt

Tilbyder må endre navnet på utdanningstilbudet slik at det indikerer også å inkludere en instrumentrettighet. Dette for å angi overfor søkere/studentene at utdanningsløp følger BSL JAR-FCL 2.165(a)(1).

Søkers tilbakemelding

Tilbyder har endret navnet ihht til NOKUTs ønske basert på JAR FCL slik at studentene lettere kan identifisere utdanningsløpet opp mot BSL JARFCL 2.165(a)(1).

Sakkyndige tilleggsvurdering

Navnet på utdanningstilbudet indikerer korrekt utdanningsløp i henhold til BSL JAR-FCL

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

5.1.2 Kriterium 4, første må-punkt

Tilbyder må vedlegge *Training Manual* eller beskrive de eksakte, formelle opptakskrav som står i studiets *Training Manual*, da tilbyder oppgir to forskjellige lister med krav i de innsendte dokumentene.

Søkers tilbakemelding

Se vedlagt trenings manual.

Sakkyndige tilleggsvurdering

Training Manual og Reglement beskriver identiske opptakskrav.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

5.1.3 Kriterium 4, andre må-punkt

Tilbyder må beskrive opptaksprøve i fysikk på lik linje med matematikk og engelsk i opptakskravene i henhold til punkt 7 til «Vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1)».

Søkers tilbakemelding

Alle studenter ved EHC skal ta opptaksprøver i matematikk, engelsk og nå etter gjennomgang av tilsvar fra NOKUT, fysikk slik det er beskrevet i JAR FCL der vi forsikrer oss om at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i matematikk, fysikk og engelsk til at det ligger til rette for en forståelse av teoridelen av kurset. Vi har omformulert aktuelle deler av reglementet og utdanningstilbudet for å fjerne enhver tvil.

Sakkyndige tilleggsvurdering

Opptakskravet gjenspeiler krav satt i BSL JAR-FCL for dette utdanningsløpet.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

5.1.4 Kriterium 6, første må-punkt

Tilbyder må fremlegge *Training Manual* selv om denne ikke er godkjent av Luftfartstilsynet

Søkers tilbakemelding

Se vedlagt treningsmanual.

Sakkyndige tilleggsvurdering

Skolen legger frem en særdeles utfyllende og velskrevet Training Manual. Studentene bør ha god mulighet til å orientere seg vedrørende utdanningsløpet og kontrollere at de får det kurset de er lovet.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

5.1.5 Kriterium 9, første må-punkt

Tilbyder må beskrive kriterier for å kunne avslutte en students utdanningsløp dersom det av disiplinære eller andre tungtveiende grunner ikke er tilrådelig å la vedkommende fortsette studiet

Søkers tilbakemelding

Se vedlagt treningsmanual punkt 1.2.3

Sakkyndige tilleggsvurdering

Kriterier for å kunne avslutte en student utdanningsløp av disiplinære eller andre tungtveiende grunner er godt beskrevet i treningsmanualen.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte

5.1.6 Kriterium 9, andre må-punkt

Tilbyder må redegjøre for om studentene selv må betale for eventuell ekstra undervisning/flytimer dersom de får underkjente resultater i løpet av utdanningen

Søkers tilbakemelding

Se vedlagt treningsmanual punkt 1.2.4.

Sakkyndige tilleggsvurdering

Det redegjøres på en ryddig måte i treningsmanualen for eventuelle ekstra kostnader dersom en student får underkjente resultater i løpet av utdanningen.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte

5.1.7 Kriterium15, første må-punkt

- vise at de har tilgang på en simulator til den delen av undervisningen som omfattes av denne.

Søkers tilbakemelding

European Helicopter Center har godkjent FNPTII, med lokasjon i EHC sine lokaler, 3 etg. Denne er godkjent av Luftfartstilsynet ihht JAR FSTD(H). Se vedlagt godkjenning.

Sakkyndige tilleggs vurdering

Vedlagt godkjennelsessertifikat utstedt av Luftfartstilsynet indikerer at skolen har tilgang til en simulator til den delen av undervisningen som omfattes av denne.

Kriteriet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

5.1.8 Kriterium 4,6,12,16,18, bør-punkter

- Beskrive ytterligere opptaksprosedyre dersom to søkere med identiske resultater fra opptaksprøvene kvalifiserer til den siste ledige plassen på et opptak. Forslagsvis kan det benyttes karakterer fra videregående skole, alderspoeng eller liknende. (Kriterium 4)
- Opplyse søkere til studiet om at de bør søke om en forhåndsuttalelse fra Luftfartstilsynet dersom de har anmerkninger som vil måtte føres på en politiattest. (Kriterium 4)
- Vurdere godskrivning av oppnådd kompetanse og erfaring fra PPL(H) i henhold til vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1) punkt 4. (Kriterium 4)
- Vurdere å anskaffe engelskspråklige bøker for eventuelle fremmedspråklige studenter for den grunnleggende flygeteori og mørkeflyging. (Kriterium 6)
- Komplettere matrisen over ansattes kompetanse og kvalifikasjoner utover en grunnleggende FI(H), samt tidligere erfaring/utdannelse innen pedagogikk og i den fremtidige kvalitetssikringskontroll følge opp dette. (Kriterium 12)
- Stille kablet eller trådløs Internett-oppkobling til disposisjon på lesesalen, for studentenes egne datamaskiner. (Kriterium 16)
- Utarbeide en plan for kommunikasjon med de ulike aktørene i bransjen, for kontinuerlig å forbedre sitt utdanningsprogram og profilere studentene og skolen utad. (Kriterium 18)

Søkers tilbakemelding

Under kriteriet 4:

Nokut ber tilbyder om å opplyse søkere om forholdet rundt vandelsattest. Dette er beskrevet i kriteriet nr. 4; Luftfartstilsynet har som krav at studenter til utstedelse av trafikkflygersertifikat skal vise uttømmende politiattest. Eventuelle merknader på en slik attest kan diskvalifisere for utstedelse av trafikkflygersertifikat, og det vil derfor være til fordel for studentene at man er informert om dette før utdanningen starter. Eventuell tvil rundt godkjenningen av en uttømmende politiattest med merknader må studenten selv få evaluert av Luftfartstilsynet.

Under opptak får elevene full informasjon om krav om vandel i forhold til luftfartstilsynet. Dersom studenten er i tvil om vandel anbefaler vi at søkeren får klarhet i dette før opptak.

Kriterium 4:

Vurdere godskrivning av oppnådd kompetanse og erfaring fra PPL(H) i henhold til vedlegg 1 til JAR-FCL 2.160 og 2.165 (a) (1) punkt 4 gjøre av luftfartstilsynet og må godkjennes av Luftfartstilsynet gjennom normal søkeprosess ihht JAR FCL.

Kriterium 6:

Etter anbefaling fra Nokut vil EHC anskaffe bok for fremmedspråklige studenter ved navn Private Helicopter Pilot Studies, JAA version by Phil Croucher.

Kriterium 16:

Studentene har hatt og vil til enhver tid ha tilgang til Internett for egne datamaskiner i lesesalen både kablet og trådløst.

Kriterium 18:

EHC har som beskrevet i kriterium 18 kontakt med selskaper og organisasjoner. Kommunikasjon med de ulike aktørene i bransjen vedlikeholdes ved at EHC følger markedet og må til enhver tid holde seg oppdatert i forhold til regelverk, utvikling i bransjen, jobber, anbud osv. Denne informasjonen viderebringes til studentene.

Sakkyndige tilleggs vurdering

De sakkyndige ser med glede at skolen tar bør-punktene til etterretning

5.2 Endelig konklusjon fra sakkyndig komité

Alle kriteriene er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Vi ønsker skolen og fremtidige studenter til utdanningen lykke til.

5.3 Reglement, bør-punkter

- skille tydeligere mellom opptak på formelt grunnlag og opptak på grunnlag av realkompetansevurdering
- klargjøre om alle studenter må bestå opptaksprøve i matematikk og engelsk
- skille bestemmelser om fritak fra bestemmelser om opptak
- tydeliggjøre hvem som fatter vedtak om opptak samt at studenten kan klage på vedtaket
- klargjøre studentens rett til begrunnelse for enkeltvedtak samt opplyse om klagefristen når det er krevd begrunnelse
- endre klagefrist for formelle feil ved eksamen og klargjøre hva som er konsekvensen dersom studenten får medhold i klage på formelle feil
- henwise til samlebestemmelsen om klagebehandling under alle bestemmelser om enkeltvedtak
- klargjøre om styret eller klagenemnd behandler klager
- gi studentene et vitnemål som dokumenterer fullført utdanning ved skolen

Søkers tilbakemelding

Opptak: Alle studenter ved EHC skal ta opptaksprøver i matematikk, engelsk og nå etter gjennomgang av tilsvar fra Nokut, fysikk slik det er beskrevet i JAR FCL der vi forsikrer oss om at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i matematikk, fysikk og engelsk til at det ligger til rette for en forståelse av teoridelen av kurset. Vi har omformulert aktuelle deler av reglementet for å fjerne enhver tvil.

Fritak: Tidligere erfaring og utdanning som er relatert mot fly verdenen vil kunne gi mulighet for fritak under en integrert utdanning. Dette fritaket må være klart før opptak slik at studenten får tilpasset sin utdanning med rett antall timer teori eller flyging. Alt som gis fritak fra vil være ihht JAR FCL og må være godkjent av Luftfartstilsynet. EHC ønsker å gi kvalitet i utdannelsen, derfor må vi vite om eventuelle fritak slik at studiet er tilrettelagt best mulig for studentens ønske.

Ansvar: Setning 1(i) omformuleres slik: Skolesjef fatter vedtak om opptak og er ansvarlig for opptak av studenter. Studenten kan klage på vedtaket jf. Punkt 3.

Klage: avsnitt 3(c) omformuleres slik : c) Avgjørelser om opptak, fritak for deler av utdanningen og formelle feil ved skolens eksamener skal behandles etter reglene om enkeltvedtak i Forvaltningsloven. Studenten har rett til begrunnelse for alle enkeltvedtak. Klager behandles i første omgang av skolesjef. Hvis klagen fra studenten ikke tas til følge av den som har truffet vedtaket, skal saken behandles og avgjøres av styret. Styret kan oppnevne et klagenemnd dersom styret ikke kan behandle klagen. Styret skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Vedtaket er endelig. Dersom studenten får medhold i klage på formelle feil, skal det foretas ny sensur eller avholdes ny eksamen

Vitnemål: avsnitt 2(g) omformuleres slik: Etter endt kurs og bestått teoriprøve vil studentene få tildelt en bevitnelse av eksamensresultat (Notice of examination result) fra Luftfartstilsynet. Her vil det fremgå eksamensresultat med prosentvis riktige svar i hver enkelt eksamen, samt om eksamen er bestått. Studentene mottar også et vitnemål fra tilbyder.

NOKUTs vurdering og konklusjon

Tilbyder har endret reglementet i tråd med NOKUTs anbefalinger. Det fremkommer tydelig at alle studenter må bestå opptaksprøve og hvem som fatter vedtak. Bestemmelser om klagebehandling er utbedret bestemmelse om formelle feil ved eksamen er tydeligere. NOKUT antar at det i punkt 3. e) skal stå at klagefrist løper fra en eventuell begrunnelse er mottatt. Reglementet fremstår som ryddig og oversiktlig.

6 Vedtak

NOKUT anser de faglige kravene for godkjenning av utdanningstilbudet «ATP(H)/IR integrert trafikkflygerutdanning, toårig stedbasert undervisningstilbud på heltid ved European Helicopter Center AS som oppfylt. Vedtaket er fattet med hjemmel i:

- Lov om fagskoleutdanning 20.06.2003 nr. 56
- Kunnskapsdepartementets forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 01.02.2010 nr. 96
- NOKUTs retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning av 26.01.2009

Vedtaket gjelder utdanningstilbudet slik det fremgår i søknaden av 14.09.2011 og søkers kommentarer til sakkyndig rapport av 02.02.2012. Vedtaket gjelder for følgende lærested European Helicopter Center AS, Sandefjord.

Godkjenningen gjelder for opptak av 20 studenter.

7 Dokumentasjon

Rapporten er utformet på bakgrunn av:

- Søknad fra European Helicopter Center AS, datert 14.09.2011, om godkjenning av fagskoleutdanningen «ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning» NOKUTs saksnummer 11/408-1.
- Foreløpig rapport, datert 13.12.2011, NOKUTs saksnummer 11/408-9
- Tilsvar fra European Helicopter Center AS, datert 02.02.2012, NOKUTs saksnummer 11/408-10.
- Sakkyndiges tilleggsvurdering, datert 11.02.2012

Vedlegg 1:

Sakkyndig komité

Den sakkyndige komité har bestått av følgende medlemmer:

- **Styrmann Jan Sjöström, Norwegian Air Shuttle AS**

Jan Sjöström var ferdig utdannet elektroingeniør i 1989. Hans flygerkarriere begynte 1991, og han har idag ett kommersielt sertifikat med tillatelser også innen skolevirksomhet. Som flyinstruktør underviser han både en- og tomotor, instrumentflygning og aerobatic. Siden 1999 har han arbeidet som Flight Instructor ved Lund University School of Aviation som er en del av Lunds universitet. I 2006 ble han Head of Training, men fortsatte likevel med noe undervisning. For å bli Head of Training må man bestå fagtest for myndighetene i Sverige. Sjöström har siden mai 2011 vært ansatt som styrmann i Norwegian Air Shuttle. Han ønsker på sikt å kunne variere mellom styrmannstjeneste og rolle som instruktør.

- **Flyger og instruktør Arnfred Hansen, Lufttransport AS**

I perioden 2001 til 2003 gjennomførte Arnfred Hansen integrert utdanning til kommersielt flysertifikat CPL(A), instrumentrettigheter IR(A), trafikkflygerteori ATPL(A) og nasjonalt snittflygingbevis ved Norwegian Aviation College. Han har også tatt kurs i besetningsamarbeid for flygere og som flyinstruktør. Hansen har siden 2005 arbeidet med praktisk trening og teoretisk undervisning for kommersielle flysertifikater. Han har blant annet vært ansatt ved Norwegian Aviation College, Universitet i Tromsø- Prosjekt Luftfartsfag og Avia Training AS. Hansen er i dag ansatt i Lufttransport AS hvor han jobber som flyger i luftambulansetjenesten og bakkeinstruktør i treningsavdelingen. I tillegg driver han eget firma som blant annet tilbyr utarbeidelse av treningsplaner/ manualer på alle nivå innen luftfart.

De sakkyndige har erklært at de ikke har tilknytninger til utdanningstilbudet eller tilbyder, som gjør dem inhabile til oppdraget.

Søkerinstitusjonen har fått anledning til å uttale seg om NOKUTs forslag til sakkyndige, og har ingen merknader.

Vedlegg 2:

Mandat for sakkyndige til faglig vurdering av søknad om godkjenning av utdanningstilbud

1. Det skal foretas en faglig vurdering av søknad om fagskolegodkjenning for utdanningstilbudet «ATP(H) integrert trafikkflygerutdanning» ved European Helicopter Center AS.
2. Den faglige vurderingen skal foretas i henhold til kapittel 7 Standarder og kriterier for godkjenning av utdanningstilbud i Retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning.
3. Kriteriene, 1 – 18, er likeverdige og må vurderes som tilfredsstillende i forhold til et minimum av hva som forventes av kvalitet i fagskoleutdanning.
4. Den sakkyndige vurderingen baseres på tilbyders søknad og annet relevant skriftlig materiale som anses som nødvendig for faglig vurdering.
5. De sakkyndige skal ikke vurdere faglig kriterium 5.
6. Vurderingene må gis en tydelig begrunnelse og en entydig konklusjon og nedfelles skriftlig.
7. Den faglige vurderingen skrives inn i en rapport sammen med NOKUTs egen vurdering av styringsordning, reglement og kvalitetssikringssystemet. Det skrives en rapport for hvert utdanningstilbud. Rapporten danner grunnlag for NOKUTs vedtak.
8. Sakkyndig kan bli pålagt å utføre en tilleggsvurdering av søkers kommentar til den faglige vurderingen. Både søkers kommentar og eventuell sakkyndig tilleggsvurdering inngår i NOKUTs beslutningsgrunnlag.
9. Sakkyndig arbeider på oppdrag fra NOKUT og skal dermed ikke diskutere vurderingen i media eller med søker før vedtak er fattet.

NOKUTs godkjenning av fagskoleutdanning er hjemlet i

- Lov om fagskoleutdanning av 20.06.2003 nr. 56
- Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 01.02.2010 nr. 96
- NOKUTs retningslinjer for kvalitetssikring og godkjenning etter lov om fagskoleutdanning datert 26.01.2009